

ЗАСТОСУВАННЯ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КРАЇНОЗНАВЧИХ КУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ»

Байтеріяков О.З., Байтеріякова Н.Ю.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького

o.baiteriakov@gmail.com

Мисько В.З.

Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання

myskovz@ukr.net

Підготовка сучасних фахівців потребує тісної інтеграції навчальних дисциплін, що вивчаються для формування загальнонаукових, світоглядних, культурологічних та інших компетентностей, пов'язаних з майбутньою професією. Одним з напрямків мультидисциплінарного підходу до освітнього процесу можна вважати застосування нестандартних засобів навчання. Одними з таких нестандартних засобів навчання можна вважати грошові знаки, які можуть застосовуватись для вивчення багатьох навчальних дисциплін. Прикладами, де можливо ефективно застосування банкнот і монет як джерел інформації, можуть бути освітні компоненти країнознавчого спрямування, такі як, лінгвокраїнознавство, туристичне країнознавство, регіональна економічна і соціальна географія, фізична географія материків та океанів, географія культури, історія певних країн або регіонів, тощо. У більшості країн грошові знаки друкуються тематичними серіями, дизайн яких відображає певні географічні, лінгвістичні, історичні, культурні, економічні, етнографічні та інші особливості країни [1]. Роздивимось детальніше методику застосування грошових знаків на прикладі курсу «Лінгвокраїнознавство Великої Британії».

Підготовка висококваліфікованих філологів передбачає не лише оволодіння мовною системою, а й глибоке розуміння культури, історії та соціальних реалій країни, мова якої вивчається. Курс «Лінгвокраїнознавство Великої Британії» посідає особливе місце у фаховій підготовці студентів-філологів, оскільки формує цілісний образ британського суспільства крізь призму мови та культурних артефактів. Одними із перспективних засобів навчання курсу є автентичні грошові знаки – банкноти та монети Сполученого Королівства. Вони є унікальним джерелом лінгвокраїнознавчої інформації, що органічно поєднують мовний, культурологічний та історичний компоненти. Зображення на грошових знаках відображають систему цінностей суспільства, його символіку, видатних діячів та культурну пам'ять нації.

Лінгвокраїнознавство як навчальна дисципліна спрямоване на формування лінгвокраїнознавчої компетентності, тобто здатності розуміти та інтерпретувати культурно марковані мовні одиниці у їх соціокультурному контексті. Ця компетентність є невід'ємною складовою міжкультурної комунікативної компетентності, без якої неможлива ефективна фахова

діяльність філолога [1].

У методичній літературі наголошується на важливості використання автентичних матеріалів – текстів, предметів і зображень, що функціонують у природному комунікативному середовищі носіїв мови. Автентичні матеріали підвищують мотивацію студентів, сприяють формуванню реалістичного образу країни та забезпечують занурення в інтенсивне культурне середовище. Грошові знаки належать до особливого різновиду автентичного матеріалу, а саме до предметних реалій, що безпосередньо відображають культурну ідентичність нації. Банкноти та монети є офіційними державними документами, тому відбір зображень на них відповідає усвідомленій культурній політиці держави та відображає пріоритети суспільства на конкретному історичному етапі.

Сучасні банкноти Великої Британії утворюють цілісну семіотичну систему, насичену культурними та мовними знаками. На аверсі всіх банкнот зображено монарха (нині Чарльза III) із написом «Bank of England» і відповідним номіналом. Сам факт присутності монарха на грошових знаках є виразником конституційної монархії як державного устрою та важливим елементом британської ідентичності. Цікаво, що сучасні банкноти, у порівнянні з попередньою серією «G», за дизайном, змістом та кольоровою гамою практично не змінились, відбулась лише заміна портрету Єлизавети II на портрет Чарльза III.

На реверсах банкнот зображено видатних діячів британської культури та науки. Банкнота номіналом 5 фунтів увіковічує Вінстона Черчілля з цитатою з його промови «I have nothing to offer but blood, toil, tears and sweat» - зразком класичної ораторської риторики. Десятифунтова банкнота присвячена Джейн Остін з уривком з роману «Гордість і упередження». На двадцятифунтовій банкноті зображено художника Дж. М. В. Тернера з цитатою з його промови перед Королівською академією. Банкнота у 50 фунтів вшановує вченого Алана Тюрінга з математичними символами та цитатою з його наукової праці. Такий підбір постатей дозволяє студентам досліджувати широкий спектр культурних явищ: британський парламентаризм і риторику, класичну літературу, образотворче мистецтво та науково-технічний прогрес. Цитати на банкнотах є зразками різностильових текстів – від публічного дискурсу до художнього та наукового, що робить їх цінним матеріалом для лінгвостилістичного аналізу.

Монети Сполученого Королівства містять не менш цікавий матеріал. Латинський напис «Dei Gra Reg» або «Rex» на аверсі є відлунням середньовічної традиції та свідчить про зв'язок монархії з релігією. Реверси монет зображають геральдичні символи – леви, арфа, квіти чотирьох країн (троянду Англії, чортополох Шотландії, нарцис Уельсу, конюшину Ірландії) – що є багатим матеріалом для вивчення символіки і фразеології.

Для застосування грошових знаків під час вивчення курсу «Лінгвокраїнознавство Великої Британії» пропонується система завдань, що ґрунтується на принципах комунікативного та культурологічного підходів і охоплює рецептивний, репродуктивний та продуктивний рівні навчальної діяльності.

Завдання рецептивного рівня спрямовані на спостереження та первинне осмислення. Студентам пропонується описати банкноту як семіотичний об'єкт: визначити всі мовні елементи (написи, цитати, назви), ідентифікувати зображених осіб та символи, висловити гіпотезу щодо критеріїв їх відбору. Такі завдання розвивають аналітичне читання та мовну спостережливість.

На репродуктивному рівні студенти здійснюють дослідницьку роботу: готують коротке повідомлення про особу, зображену на банкноті; аналізують цитату з погляду стилістики та риторики; порівнюють британські банкноти з грошовими знаками інших країн (США, ЄС, України) за принципами відбору зображень та мовним оформленням.

Завдання продуктивного рівня передбачають творчу та дискусійну діяльність. Студентам пропонується: провести дебати на тему «Кого слід зображати на банкнотах і чому?»; розробити власний «проект» банкноти із обґрунтуванням вибору персоналії та цитати; написати есе на тему «Що банкноти розповідають про цінності британського суспільства?». Ці завдання розвивають критичне мислення, аргументативне мовлення та глибше розуміння культурної ідентичності.

Окремим видом роботи може бути міждисциплінарний проєкт, що інтегрує лінгвокраїнознавство з курсом «Історія та культура Великої Британії». Студенти досліджують зміни в оформленні банкнот упродовж XX–XXI століть як дзеркало соціокультурних трансформацій суспільства: від переважно монархічної та військової тематики до більшого представлення науки, мистецтва та інклюзії.

Грошові знаки Великої Британії є унікальним ресурсом для навчання лінгвокраїнознавства у закладах вищої освіти. Їх застосування дозволяє органічно поєднати мовний аналіз з вивченням культурної символіки, історії та суспільних цінностей британського народу. Запропонована система завдань, від рецептивних до продуктивних, забезпечує поступове формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів-філологів і сприяє розвитку критичного мислення та міжкультурної чутливості.

Список використаних джерел:

1. Байтеряков О., Байтерякова Н. Боністично-нумізматичне країнознавство як мультидисциплінарний освітній напрямок. Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024. С.179-182.
2. Байтерякова Н.Ю., Байтеряков О.З., Байтеряков Є.О. Лінгвокраїнознавство. Велика Британія: підручник. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2023. 328 с.